SAMPLE CONTENT

मराठी कुमारभारती
WORKBOOK

पाठ्यपुस्तक व बोर्डाच्या प्रश्नपत्रिका आराखड्यावर आधारित

इयत्ता नववी

(मराठी माध्यम)

Target Publications® Pvt. Ltd.

महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे - ०४
यांच्याद्वारे नियोजित अभ्यासक्रमावर आधारित

WORKBOOK

मराठी कुमारभारती

इयत्ता नववी

ठळक वैशिष्ट्ये

- इयत्ता १० वीचे अद्ययावत कृतिपत्रिका प्रारूप केंद्रस्थानी ठेवून रचना
- पाठांचे परिच्छेदांमध्ये व आवश्यक तेथे कवितांचे पद्यांशात विभाजन
- पाठाखालील सर्व प्रश्नांचा समावेश
- वैविध्यपूर्ण आकलन कृतींचा समावेश
- व्याकरणाच्या अधिकाधिक सरावाकरता प्रत्येक पाठ, कविता व स्थूलवाचनाच्या अंती भाषाभ्यास विभाग अंतर्भूत
- कवितांच्या अधिक आकलनाकरता प्रत्येक कवितेचा भावार्थ अंतर्भूत
- अधिक सरावाकरता स्वतंत्र अपठित गद्य विभाग
- कृतींची उत्तरे लिहिण्याकरता पर्याप्त जागा उपलब्ध
- विद्यार्थ्यांच्या सृजनशक्तीचा विकास करण्यास उपयुक्त

विद्यार्थ्याचे नाव : ____________________

शाळेचे नाव : ____________________

इयत्ता : __________ **तुकडी :** __________ **अनुक्रमांक :** __________

Sample Content

Printed at: **Repro India Ltd.,** Mumbai

© *Target Publications Pvt. Ltd.*
No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, C.D. ROM/Audio Video Cassettes or electronic, mechanical including photocopying; recording or by any information storage and retrieval system without permission in writing from the Publisher.

Balbharati Registration No.: 2018MH0022 **TEID: 2102** P.O. No. 2347

प्रस्तावना

नमस्कार, विद्यार्थी मित्र-मैत्रिणींनो!

नववीचं वर्ष म्हणजे दहावीचा पाया असतो, त्यामुळे नववीला वेगळं महत्त्व आहे. या वर्गाकरता शासनाने निर्धारित केलेला ज्ञानरचनाधारित अभ्यासक्रम भाषेची रुची वाढवणारा व अभ्यासाची कला शिकवणारा आहे. 'घोका आणि ओका' या पाठांतर पद्धतीपेक्षा वेगळा असा हा अभ्यासक्रम भाषिक कौशल्यांचा विकास करणारा आहे, यामुळे भाषाज्ञान हे फक्त प्रश्नोत्तरांपुरते मर्यादित न रा... आकलनशक्ती व सर्जनशीलता या क्षमतांचा विकास करणारे ठरेल. या अभ्यासक्रमाला न्याय देत तो अधिक चांगल्या प्रकारे आत्मसात करण्यासाठी सातत्यपूर्ण सराव हाच यशाचा मार्ग ठरेल. या सर्व बाबींचा सारासार विचार करून तयार केलेले **टार्गेट प्रकाशन... व म...ी कुमारभारती इयत्ता नववी Workbook** प्रकाशित करताना आम्हांला आनंद होत आहे.

इयत्ता दहावीच्या अद्यावत कृतिपत्रिका प्रारूपाला आधारभूत मानून या Workbook ची निर्मिती केली आहे. ...ा अ...यावत प्रारूपाचा विद्यार्थ्यांना परिचय व्हावा व त्या दृष्टीने अध्ययन करणे सोपे व्हावे हा यामागील मूळ उद्देश आहे.

परीक्षेच्या दृष्टिकोनातून विचार करता अधिकाधिक सरावासाठी मुबलक कृतींची सोप्या शब्दांत रचना ...ा आ... व्याकर... हा भाषेचा आत्मा असतो हे जाणून व्याकरणाच्या सरावावर अधिकाधिक भर देण्यात आला आहे. यामुळे विद्यार्थ्यांना व्याक...वर पर्यायाने भाषेवर प्रभुत्व मिळवणे सोपे होईल. कवितांचे उत्तम आकलन होऊन विद्यार्थ्यांना यावर आधारित कृतींचा सराव व...ा स... व्हावे ...ी प्रत्येक कवितेच्या सुरुवातीला कवितेचा भावार्थ देण्यात आला आहे. सरावाकरता मुबलक जागा देण्यात आली आ... यामुळे वि...र्थ्यांना उत्तरे सुटसुटीतपणे लिहिता येतील. हे Workbook मुलांची परीक्षेच्या दृष्टीने परिपूर्ण तयारी करण्यास उपयुक्त त... शि... त्यांच्या मनात आत्मविश्वास निर्माण करणारेही आहे.

परीक्षेच्या दृष्टीने विद्यार्थ्यांचा अधिकाधिक सराव करून घेणारे ... Workbook त्यांच्या य...ाची गुरुकिल्ली ठरेल अशी आम्हांला खात्री वाटते.

प्रयत्नांती परमेश्वर! चला … नियोजनबद्ध अभ्यासाला सुरुव... करूया, परीक्षे... आत्मविश्वासाने सामोरे जाऊया, तुमच्या प्रयत्नांत आम्ही सदैव तुमच्या सोबत आहोतच.

हे Workbook परिपूर्ण करण्यासाठी आम्ही सर्वतोपरी प्रयत्न केले आहेत, तरी Workbook अधिकाधिक उत्कृष्ट व्हावे, यासाठी आपल्या सूचना स्वागतार्ह आहेत. याकरता आपला अ... **...ail@targetpublications.org** या इ-मेल पत्त्यावर पाठवावा ही नम्र विनंती.

धन्यवाद!

...नाथांना मन:पूर्वक शुभेच्छा!

प्रकाशक
आवृत्ती: द्वितीय

Disclaimer

...is refere...e book is transformative work based on 'मराठी कुमारभारती; तिसरे पुनर्मुद्रण: २०२०' published by the Maharashtra State Bureau of Textbook Productio... and Curriculum Research, Pune. We the publishers are making this reference book which constitutes as fair use of textual contents which ... transformed by adding and elaborating, with a view to simplify the same to enable the students to understand, memorize and re...uce the same in examinations.

This work is purely inspired upon the course work as prescribed by the Maharashtra State Bureau of Textbook Production and Curriculum Research, Pune. Every care has been taken in the publication of this reference book by the Authors while creating the contents. The Authors and the Publishers shall not be responsible for any loss or damages caused to any person on account of errors or omissions which might have crept in or disagreement of any third party on the point of view expressed in the reference book.

© reserved with the Publisher for all the contents created by our Authors.

No copyright is claimed in the textual contents which are presented as part of fair dealing with a view to provide best supplementary study material for the benefit of students. .

Sample Content

अनुक्रमणिका

क्र.	पाठ / कविता		लेखक / लेखिका / कवी / कवयित्री	पृष्ठ क्र.
१.	वंद्य 'वन्दे मातरम्' (गीत)		ग. दि. माडगूळकर	[illegible]
२.	संतवाणी	(अ) जैसा वृक्ष नेणे	संत नामदेव	३
		(आ) धरिला पंढरीचा चोर	संत जनाबाई	[illegible]
३.	कीर्ती कठीयाचा दृष्टान्त		म्हाइंभट	२०
४.	नात्यांची घट्ट वीण		मीरा शिंदे	२४
५	एक होती समई		उत्तम कांबळे	३३
	हास्यचित्रांतली मुलं (स्थूलवाचन)		मधुकर धर्मापुरीकर	४४
६.	या झोपडीत माझ्या (कविता)		राष्ट्रसंत श्री तुकडो[illegible]महाराज	४९
७.	दुपार		राजीव बर्वे	५९
८.	अभियंत्यांचे दैवत – डॉ. विश्वेश्वरय्या		डॉ. यशवं[illegible] पाटणे	७५
९.	मी वाचवतोय (कविता)		[illegible]श का[illegible]कर	८९
१०.	यंत्रांनी केलं बंड		भालबा के[illegible]कर	१०३
	इंग्लंडचा हिवाळा (स्थूलवाचन)		इरावती क[illegible]	११८
११.	मातीची सावली		[illegible] गोनसाल्विस	१२३
१२.	महाराष्ट्रावरूनी टाक ओवाळून काया ([illegible])		अण्णा भाऊ साठे	१४१
१३.	थोडं 'आ' भारनियमन कर[illegible]		मंगला गोडबोले	१५६
१४.	आदर्शवादी मुळगावकर		गोविंद तळवलकर	१६९
१५.	निरोप (कविता)		पद्मा गोळे	१८०
	'बिग ५' च्या सहवास[illegible] (स्थूलवा[illegible]न)		जयप्रकाश प्रधान	१९२
१६.	वनवासी (क[illegible]वता)		तुकाराम धांडे	१९८
१७.	ऑलिं[illegible]क [illegible]ळांचा ग[illegible]		बाळ ज. पंडित	२१०
१८.	हस[illegible]ख		भा. द. खेर	२२०
१९.	[illegible]म		माधुरी शानभाग	२३७
२०.	आपु[illegible]गणे... आपुली ओळख ! (कविता)		संदीप खरे	२४९
	[illegible]वकोश (स्थूलवाचन)			२६३
•	अपठित गद्य आकलन			२६७
	मैत्री तंत्रज्ञानाशी			२७३

[टीप: पाठाखाली दिलेले प्रश्न * या चिन्हाने दर्शवले आहेत.]

Sample Content

कुमारभारती गुणविभागणी

लेखी परीक्षा

घटकनिहाय गुणविभागणी

अनु. क्र	घटक	गुण	विकल्प गुण
१	गद्य	१८ गुण	
२	पद्य	१६ गुण	४ गुण
३	स्थूलवाचन	०६ गुण	३ गुण
४	भाषाभ्यास	१६ गुण	५/६ गुण
५	उपयोजित लेखन	२४ गुण	३३ गुण
	एकूण गुण	८० गुण	४५/४६ गुण

अंतर्गत मूल्यमापन – २० गुण

अ.	श्रवण कौशल्य	०५ गुण
आ.	भाषण कौशल्य	०५ गुण
इ.	स्वाध्याय	१० गुण

[महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे – ४]

[**टीप**: वरील माहिती दहावीच्या अद्ययावत कृतिपत्रिका प्रारूपावर आधारित आहे.]

Sample Content

२ संतवाणी

(अ) जैसा वृक्ष नेणे

– संत नामदेव (जन्म:१२७० - मृत्यू:१३५०)

टीप: सर्व कवितांवर आधारित कृतींचे स्वरूप हे १० वी च्या नवीन कृतिपत्रिका प्रारूपानुसार केलेले आहे.

अभंगाचा भावार्थ

प्रस्तुत अभंगात नामदेव महाराज संतांना वृक्षांची उपमा देताना म्हणतात,

जैसा वृक्ष नेणे .... वर्ततातीं।।१।।

ज्याप्रमाणे वृक्षांना मान-अपमानाची जाणीव नसते (मान-अपमान यांचे त्यांच्या लेखी काहीच महत्त्व नसते) सज्जनांचे वर्तनही (अशा) वृक्षांप्रमाणेच असते.

येऊनियां पूजा.. तया नाही।।२।।

वृक्षांजवळ येऊन कोणी त्यांची पूजा केली, तरी त्यांच्या मनाला तसे सुख नसते.

अथवा .... छेदूं नका।।३।।

कोणी त्यांना तोडले, तरीही 'आम्हांला तोडू नका' असे ते म्हणत नाहीत. ते स्थिर राहतात.

निंदास्तुति .... साधु ऐसे ।।४।।

(वृक्षांसारखेच संतांचे जीवन असते.) निंदा-स्तुती समान मानणाऱ्या संतांचे जीवन एखाद्या पूर्ण धैर्यवान, दृढनिश्चयी साधूप्रमाणे असते.

नामा म्हणे .... जाय।।५।।

नामदेव म्हणतात, अशा संतांची फक्त भेट होणे म्हणजे जिवाला (आत्म्याला) शिवाची (परमेश्वराची) भेट घडल्यासारखे आहे.

कृतिपत्रिकेतील प्रश्न २ (अ)/(आ) साठी

१. आकलन कृती

कृ.१. आकृतिबंध पूर्ण करा.

i.	....	**वृक्ष जाणत नाहीत अशा गोष्टी**	....
ii.	....	**वृक्षांसोबत मानवाचा व्यवहार**	....
iii.	....	**संतांच्या लेखी समान असतात, अशा गोष्टी**	....
iv.	....	**संतांच्या भेटीने यांची गाठभेट घडेल**	....

पाठ्यपुस्तकातील पृष्ठ क्र. ३ वरील (ओळ १ ते १०) **[जैसा वृक्ष नेणे ....**
.... पडूनि जाय।।]

[**टीप:** परीक्षेमध्ये संपूर्ण कविता देण्यात येईल, या कवितेचे वाचन करून त्यावर आधारित कृतींची उत्तरे लिहिणे अपेक्षित आहे. जागे अभावी येथे केवळ कवितेची सुरुवात व शेवट देण्यात आला आहे. विद्यार्थ्यांनी ही कविता पाठ्यपुस्तकातून वाचावी व त्यावर आधारित कृती सोडवाव्यात.]

Sample Content

२. आकलन कृती

***कृ.१. खालील विधानांपैकी सत्य विधान ओळखून लिहा.**

i. संतांचे वर्तन वृक्षाप्रमाणे असते.
ii. संतांना सन्मानाची अपेक्षा असते.
iii. संत निंदास्तुती समान मानत नाहीत.
iv. संत सुख आणि दु:ख समान मानत नाहीत.

उत्तर: --

कृ.२. ‘निंदास्तुती’ हे उत्तर येईल असा प्रश्न तयार करा.

उत्तर: --

***कृ.३. खालील तक्ता पूर्ण करा.**

वृक्ष	घटना	परिणाम
	वंदन केले.	----------------
	घाव घातले.	----------------

***कृ.४. वृक्ष आणि संत यांच्यातील साम्य लिहून तक्ता पूर्ण करा.**

क्र.	वृक्ष	संत
i.	----------------	----------------
ii.	----------------	----------------
iii.	----------------	----------------
iv.	----------------	----------------

३. सरळ अर्थ

कृ.१. खालील ओळींचे सरळ अर्थ लिहा.

i. ‘जैसा वृक्ष नेणे मान अपमान। तैसे ते सज्जन वर्तताती।।’

उत्तर: --

Sample Content

ii. ‘येऊनियां पूजा प्राणि जे करिती। त्याचें सुख चित्ती तया नाही।।’

उत्तर:

४. काव्यसौंदर्य

*कृ.१. ‘अथवा कोणी प्राणी येऊनि तोडिती। तया न म्हणती छेदूं नका।।’ या काव्यपंक्तीचा तुम्हांला समजलेला अर्थ सांगा.

उत्तर:

*कृ.२. ‘निंदास्तुति सम मानिती जे संत। पूर्ण धैर्यवंत साधु ऐसे।।’ या काव्यपंक्तीतील विचारसौंदर्य स्पष्ट करा.

उत्तर:

कृ.३. ‘नामा म्हणे त्यांची जरी होय भेटी ।
तरी जीवा मोक्ष गांठी पडूनि जाय ।।’ या काव्यपंक्तींतील भावसौंदर्य स्पष्ट करा.

उत्तर:

Sample Content

कृ.४. प्रस्तुत अभंगात कोणता रस व्यक्त झाला आहे ते सकारण स्पष्ट करा.

उत्तर: --

मुद्द्यांच्या आधारे कवितेसंबंधी कृती

कृ.१. खालील मुद्द्यांच्या आधारे कवितेसंबंधी खालील कृती सोडवा.

i. प्रस्तुत कवितेच्या कवीचे/कवयित्रीचे नाव लिहा.

उत्तर: --

ii. प्रस्तुत कवितेचा विषय लिहा.

उत्तर: --

iii. खालील शब्दांचे अर्थ लिहा.

१. अथवा – ----------------- २. गांठी – ----------------- ३. चित्ती – -----------------

४. छेदू नका – ----------------- ५. [illegible] – ----------------- ६. नेणे – -----------------

७. शिव – ----------------- ८. त्र[illegible]ाती – -----------------

iv. प्रस्तुत कवितेतून मिळणारा संदेश लिहा.

उत्तर: --

----

v. प्रस्तुत कवितेची भाषिक वैशिष्ट्ये लिहा.

उत्तर: --

Sample Content

vi. प्रस्तुत कवितेतून व्यक्त होणारा विचार लिहा.

उत्तर: --

vii. 'नामा म्हणे त्यांची जरी होय भेटी।
तरी जीव शिवा गांठी पडूनि जाय।।' या ओळींचा सरळ अर्थ लिहा.

उत्तर: --

viii. ही कविता आवडण्याची किंवा न आवडण्याची कारणे लिहा.

उत्तर: --

काव्यपंक्तींचे रसग्रहण

कृ.१. खाली दिलेल्या का... ...ंचे र... लिहा.

i. 'जैसा वृक्ष नेणे ... अपमान ...से ते ...जन वर्तताती।।'

उत्तर: --

Sample Content

ii. 'येऊनियां पूजा प्राणि जे करिती।
त्याचें सुख चित्ती तया नाही।।
अथवा कोणी प्राणी येऊनि तोडिती।
तया न म्हणती छेदूं नका।।'

उत्तर:

iii. 'निंदास्तुती सम मानिती जे संत।
पूर्ण धैर्यवंत साधु ऐसे।।
नामा म्हणे त्यांची जरी होय भेटी।
तरी जीव शिवा गांठी पडूनि जाय ।।'

उत्तर:

Sample Content

कवितेवर आधारित कृती

*कृ.१. अभिव्यक्ती

i. **प्रस्तुत अभंगातून संतांना दिलेल्या वृक्षाच्या उपमेसंदर्भातील तुमचे मत स्पष्ट करा.**

उत्तर: --

----

ii. **तुम्हांला आवडलेल्या कोणत्याही एखादया अभंगाविषयीची माहिती लिहा.**

उत्तर: --

कृती पत्रिकेतील प्रश्न ४ (अ)/(आ) साठी

भाषाभ्यास विभाग

अ. व्याकरण घटकांवर आधारित कृती

***कृ.१. खालील उदाहरण वाचा व समजून घ्या.**

उदा. नयनकमल हे उघडित हलके जागी हो जानकी।

i. वरील उदाहरणातील उपमेय – ------------ ii. वरील उदाहरणातील उपमान – ------------

***कृ.२. खालील ओळी वाचा.**

ऊठ पुरुषोत्तमा। वाट पाही रमा। i. उपमेय – ------------ ii. उपमान – ------------

दावि मुखचंद्रमा। सकळिकांसी।।

कृ.३. चौकटी पूर्ण करा.

तिची पदकमले नाजूक आहेत.

i. **उपमेय** → ------------ ii. **उपमान** → ------------

Sample Content

iii. **समानगुण** → ______ iv. **अलंकार** → ______

कृ.४. जोड्या जुळवा.

क्र.	स्थायिभाव		रस
i.	विस्मय	अ.	बीभत्स रस
ii.	दुःख	ब.	अद्‌भुत रस
iii.	किळस	क.	करुण रस

उत्तर: ______

कृ.५. वृत्त ओळखा.

ती तातास म्हणे कच (१२ मात्रा)

गुरुभक्त साधू कुलीन कार्यकर (१८ मात्रा) – ______

आ. भाषिक घटकांवर आधारित कृती

कृ.१. खालील शब्दांचे समानार्थी शब्द लिहा.

i. सज्जन – ______ ii. निंदा – ______ iii. स्तुती – ______

*iv. वृक्ष – ______ *v. सुख – ______ *vi. श्रम – ______

vii. चित्त – ______ viii. अपमान – ______

कृ.२. खालील शब्दांचे विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

i. सज्जन × ______ ii. सम × ______ iii. धैर्यवंत × ______

कृ.३. खालील शब्दांचे लिंग बदला.

i. पुरुष – ______ ii. माता – ______ iii. सासू – ______ iv. बैल – ______

कृ.४. खालील शब्दांचे वचन बदला

i. मन – ______ ii. वृक्ष – ______ iii. भेट – ______ iv. सज्जन – ______

कृ.५. खालील शब्दसमूहांबद्दल एक शब्द लिहा.

i. आधी जन्मलेला – ______ ii. मागून जन्मलेला – ______

iii. ज्याला कोणीही शत्रू नाही असा – ______ iv. देव आहे असे मानणारा – ______

कृ.६. खालील शब्दातील अक्षरांपासून अर्थपूर्ण शब्द तयार करा.

मानापमान – ______

कृ.७. खालील शब्दांचे उपसर्गघटित व प्रत्ययघटित शब्द असे वर्गीकरण करा.

निर्धन, दररोज, धैर्यवान, सज्जन, शासकीय, अपमान, धुरकट, नातेवाईक

उपसर्गघटित शब्द	प्रत्ययघटित शब्द
______	______
______	______

Sample Content

कृ.८. खालील वाक्यांचा प्रकार ओळखा.
(आज्ञार्थी / विधानार्थी / प्रश्नार्थी / नकारार्थी)

i. संतांची भेट घ्या. – ------------------
ii. तू मला उद्या भेटशील? – ------------------
iii. संत हे निंदास्तुती समान मानतात. – ------------------
iv. वृक्ष तोडायला येणाऱ्याला ते विरोध करत नाहीत. – ------------------

कृ.९. खालील शब्दांच्या जाती ओळखा.

i. धैर्यवंत – ------------------
ii. वृक्ष – ------------------

कृ.१०.खालील पारिभाषिक शब्दांना प्रचलित मराठी भाषेतील शब्द लिहा.

i. Absence – ------------------
ii. Bench – ------------------
iii. Calligraphy – ------------------
iv. Overtime – ------------------

कृ.११.खालील वाक्यांत योग्य ठिकाणी विरामचिन्हांचा वापर करून वाक्ये पुन्हा लिहा.

i. तू बाहेर जाणार आहेस तिने मला विचारले
ii. तो म्हणाला अरे बापरे [illegible] उद्या गावी जातेय तर

उत्तर: i. ------------------

ii. ------------------

कृ.१२.खालील वाक्प्रचाराचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग क[illegible]

गाठ पडणे – ------------------

वाक्य: ------------------

भा[illegible]सौंदर्य

*कृ.१ **i.** **रेखणे, कोरणे, ऐकणे, घोटणे, [illegible]ण [illegible] शब्दांना (क्रियापदांना) 'ईव' प्रत्यय जोडून विशेषणे तयार करा व त्यांच्यासाठी समर्पक [illegible]शेष्य [illegible]न [illegible].**

ii. **यांसारख्या इतर शब्[illegible] शोध [illegible]. उदा:** आखणे – आखीव – आखीव कागद

उत्तर: i. ------------------

----

ii. ------------------

उपक्रम

*कृ.१.**'वृक्षवल्ली आम्हां सोयरे वनचरे…' हा अभंग वर्गात वाचून त्यावर चर्चा करा.**
(टीप: संत तुकारामांचा वरील अभंग वाचून विद्यार्थी त्यावर चर्चा करू शकतात.)

शिक्षकांचा शेरा: ------------------

☐ अतिउत्तम ☐ उत्तम ☐ समाधानकारक दिनांक: ---------- शिक्षकांची स्वाक्षरी: ----------

Sample Content

(आ) धरिला पंढरीचा चोर

– संत जनाबाई

अभंगाचा भावार्थ

संत जनाबाई म्हणतात,

धरिला..र।।१।।

गळ्यात भक्तीचा दोर बांधून मी पंढरपूरच्या विठ्ठलाला चोर म्हणून पकडले आहे.

हृदय बंदिखाना...डिला।।२।।

माझ्या हृदयाच्या तुरुंगात या चोराला मी कोंडून घातले आहे.

शब्दें केली..डी।।३।।

त्याला नाना शब्द बोलून, त्याच्या नावाचा सतत नामजप करून मी त्याच्या पायात शब्दरूपी क... साखळ... अडकवली आहे. त्याचा नामजप करून त्याला आपलेसे करण्याचा प्रयत्न केला आहे.

सोहं..आला।।४।।

मी त्याला इतके बोलले तरीही हा चोर काही ऐकतच नाही. तो जाऊ नये म्ह... मग श... मी ...च्यावर 'सोहं' या शब्दाचा मारा केला. तेव्हा मला असे जाणवले, की तो चोर म्हणजे विठ्ठल मीच आहे ...ात क... वेगळे न...च. मी जणू विठ्ठलरूपच आहे, अशी जाणीव होताच विठ्ठलाला ती खूण पटली. तो शेवटी व्याकुळ झाला, ...कुळतीला आला.

जनी म्हणे ....तुला।।५।।

बा विठ्ठला, आता मी तुला अजिबात सोडणार नाही. तुला माझ्... ...नात का... ...वे ठेवून घेणार आहे. तुझ्यात व माझ्यात आता काही अंतरच उरले नाही आणि ते मी पडूही देणार नाही.

स्पष्टीकरण:

खरेतर, या अभंगात जनाबाईंनी प्र... विठ्ठ...ला ...र ठ...णे, त्याला भक्तीच्या दोरीने पकडणे, शरण आणणे, बेड्या ठोकणे हे फारच गमतीदार चित्रण केले आहे. या रूपकाती... ...ल्पन... ...णि शेवटच्या दोन कडव्यांतील जिवाशिवाच्या भेटीचे वर्णन, त्यातील सौंदर्य असाधारण असे आहे. सुरुवातीला ... ...डलेल्या विठ्ठलाला जनाबाई मनातील परमात्म्याचे रूप बहाल करतात. जनाबाईंच्या उन्नत आध्यात्मिक अवस्थेचे लखख... बिंब आप...ला या अभंगात पाहायला मिळते.

...तिपत्रिकेतील प्रश्न २ (अ)/(आ) साठी

१. आकलन कृ...

कृ.१. चौ...टी ... करा.

i. विठ्ठल...्या प... घातली आहे, अशी गोष्ट → ----------------------

ii. वि...लावर या शब्दाचा मारा केला → ----------------------

... ...ाली दिलेल्या शब्दांसाठी अभंगात आलेल्या उपमा लिहा.

i. विठ्ठल → ----------------------

ii. हृदय → ----------------------

पाठ्यपुस्तकातील पृष्ठ क्र. १० वरील (ओळ १ ते २०) [धरिला पंढरीचा ....
.... तुला।।]

२. आकलन कृती

***कृ.१. जोड्या लावा.**

क्र.	'अ' गट		'ब' गट
i.	विठ्ठलाला धरले	अ.	शब्दरचनेच्या जुळणीने
ii.	विठ्ठल काकुलती आला	ब.	भक्तीच्या दोराने
iii.	विठ्ठलाच्या पायी घातली बेडी	क.	'तू म्हणजे मीच' या शब्दाने

उत्तर:

३. सरळ अर्थ

कृ.१. खालील ओळींचे सरळ अर्थ लिहा.

'शब्दें केली जवाजुडी। विठ्ठल पायीं घातली बेडी।।'

उत्तर:

४. काव्यसौंदर्य

कृ.१. 'धरिला पंढरीचा चोर । गळां बांधोनियां दोर।।' या ओळींतील भावसौंदर्य स्पष्ट करा.

उत्तर:

कृ.२. 'हृदय बंदीखाना केला। आंत विठ्ठल कोंडिला।।

शब्दें केली जवाजुडी। विठ्ठल पायीं घातली बेडी।।' या ओळींतील अर्थसौंदर्य स्पष्ट करा.

उत्तर:

Sample Content

*कृ.३. 'सोहं शब्दाचा मारा केला। विठ्ठल काकुलती आला।।' या ओळींतील विचार स्पष्ट करा.

उत्तर:

*कृ.४. 'जनी म्हणे बा विठ्ठला। जीवें न सोडीं मी तुला।।' या ओळीत व्यक्त झालेला संत जनाबाईंचा भाव स्पष्ट करा.

उत्तर:

कृ.५. प्रस्तुत अभंगात कोणता रस व्यक्त झाला आहे ते सकारण स्पष्ट करा.

उत्तर:

मुद्द्यांच्या आधारे कवितेसंबंधी कृती

कृ.१. खालील मुद्द्यांच्या आधारे कवितेसंबंधी खालील कृती सोडवा.

i. प्रस्तुत कवितेच्या कवीचे/कवयित्रीचे नाव लिहा.

उत्तर:

Sample Content

ii. **प्रस्तुत कवितेचा विषय लिहा.**

उत्तर: --

----

iii. **खालील शब्दांचे अर्थ लिहा.**

१.	कोंडिला – ----------------	२.	जवाजुडी – ----------------
३.	बा – ----------------	४.	बेडी – ----------------
५.	बंदिखाना – ----------------	६.	शब्दे – ----------------

iv. **कवितेतून मिळणारा संदेश लिहा.**

उत्तर: --

----

v. **प्रस्तुत कवितेची भाषिक वैशिष्ट्ये कोणती?**

उत्तर: --

----

vi. **प्रस्तुत कवितेतून व्यक्त होणारा विचार लिहा.**

उत्तर: --

----

vii. **'जनी म्हणे बा विठ्ठला। जीवें न सोडीं मी तुला।।'**
या ओळींचा सरळ अर्थ लिहा.

उत्तर: --

----

viii. **ही कविता आवडण्याची किंवा न आवडण्याची कारणे लिहा.**

उत्तर: --

Sample Content

काव्यपंक्तींचे रसग्रहण

कृ.१. खाली दिलेल्या काव्यपंक्तींचे रसग्रहण लिहा.

i. ‘धरिला पंढरीचा चोर। गळां बांधोनिया दोर।।
हृदय बंदिखाना केला। आंत विठ्ठल कोंडिला।।’

उत्तर:

ii. ‘शब्दें केली जवाजु[illegible]। वि[illegible]ठल प[illegible] घातली बेडी।। सोहं शब्दाचा मारा केला। विठ्ठल काकुलती आला।। जनी म्हणे बा विठ्ठला। जीवे[illegible] [illegible]डीं मी तुल[illegible]।’

उत्तर:

कवितेवर आधारित कृती

*कृ.१. अभिव्यक्ती

i. मानवी जीवनातील निष्ठा, भक्ती आणि प्रयत्न यांचे असलेले महत्त्व तुमच्या शब्दांत सांगा.

उत्तर:

ii. प्रस्तुत अभंगातून संत जनाबाईंच्या मनातील विठ्ठलाविषयीच्या कोणत्या भावभावना दिसून येतात, ते सांगा.

उत्तर:

कृतिपत्रिकेतील प्रश्न ४ (अ)/(आ) साठी

भाषाभ्यास विभाग

अ. व्याकरण घटकांवर आधारित कृती

कृ.१. अलंकार ओळखा.

i. निवडी वेगळे क्षीर आणि पाणी।
राजहंस दोन्ही वेगळाली।। –

ii. आला हा दारि उभा वसंत फेरीवाला।
पोते खांद्यावरि सौद्याचे, देईल ज्याचे त्याला।। –

Sample Content

कृ.२. रस ओळखा.

i. हृदय बंदिखाना केला। – ____________ ii. विठ्ठल काकुलती आला। – ____________

कृ.३. खालील शब्दांतील लेखननियमांनुसार अचूक शब्द लिहा.

i. विठ्ठल / वीठ्ठल / विट्ठल / विट्ठळ – ____________ ii. गरीबी / गरीबि / गरिबी / गरिबि – ____________

ब. भाषिक घटकांवर आधारित कृती

कृ.१. खालील शब्दांचे समानार्थी शब्द लिहा.

i. पाय – ____________ ii. दोर – ____________ iii. जीव – ____________

कृ.२. खालील शब्दांचे विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

i. चोर × ____________ ii. सोडणे × ____________ iii. आ[illegible] × ____________

कृ.३. खालील शब्दांचे वचन बदला.

i. चोर – ____________ ii. बंदिखाना – ____________ iii. बेडा – ____________

कृ.४. खालील शब्दसमूहांबद्दल एक शब्द लिहा.

i. 'तो मीच आहे ' ही अध्यात्मातील परमोच्च अनुभूती – ____________

ii. कैदी लोकांना अटक करून ठेवण्याची जागा – ____________

कृ.५. खालील वाक्यांचा प्रकार ओळखा.
(आज्ञार्थी / विधानार्थी / प्रश्नार्थी / [illegible]काराथ[illegible])

i. तो पाहा मोर. – ____________ ii. त्याने तिला मदत केली नाही. – ____________

iii. काय म्हणाला तो? – ____________ iv. तू आता शांतपणे नीज. – ____________

कृ.६. खालील शब्दांचे त[illegible]च्या[illegible]तीनुस[illegible]र्गीकरण करा. (नाम, सर्वनाम, विशेषण, क्रियापद)
पंढरी, म्हणे, चो[illegible]स, तुला

न[illegible]	सर्वनाम	विशेषण	क्रियापद
____________	____________	____________	____________

कृ.७. खाल[illegible] शब[illegible]चे प्रमाणभाषेतील शब्द लिहा.

धा[illegible]ला – ____________ ii. बांधोनियां – ____________ iii. आंत – ____________ iv. काकुलती – ____________

क्र.८. [illegible]लील वाक्यांत योग्य ठिकाणी विरामचिन्हांचा वापर करून वाक्ये पुन्हा लिहा.

i. कर नाही त्याला डर कशाला

उत्तर: ____________

ii. संवाद कौशल्य हा प्रभावी व्यक्तिमत्त्वाचा महत्त्वपूर्ण पैलू आहे

उत्तर: ____________

Sample Content

iii. आई म्हणाली अभ्यास कर नंतर आधी नीट जेवून घे पाहू

उत्तर: ---

कृ.९. खालील वाक्प्रचारांचे अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.

i. काकुळतीला येणे – ---

वाक्य: ---

ii. मारा करणे – ---

वाक्य: ---

उपक्रम

***कृ.१. आंतरजालाच्या साहाय्याने महाराष्ट्रातील संत कवयित्रींची माहिती मिळवा.**

उत्तर: ---

शिक्षकांचा शेरा: ---

☐ अतिउत्तम ☐ उत्तम ☐ समाधानकारक दिनांक: ---------- शिक्षकांची स्वाक्षरी: ----------

Sample Content

AVAILABLE NOTES FOR STD. IX:

Eng. Med.
- English Kumarbharati
- मराठी अक्षरभारती
- हिंदी लोकभारती
- हिंदी लोकवाणी
- आमोद: सम्पूर्ण-संस्कृतम्
- आनन्द: संयुक्त-संस्कृतम्
- History and Political Science
- Geography
- Mathematics (Part - I)
- Mathematics (Part - II)
- Science and Technology

Mar. Med.
- My English Coursebook
- मराठी कुमारभारती
- हिंदी लोकभारती
- हिंदी लोकवाणी
- आमोद: सम्पूर्ण-संस्कृतम्
- आनन्द: संयुक्त-संस्कृतम्
- इतिहास व राज्यशास्त्र
- भूगोल
- गणित (भाग - I)
- गणित (भाग - II)
- विज्ञान आणि तंत्रज्ञान

WORKBOOK
- ENG. MED.
  - English Kumarbharati
  - मराठी अक्षरभारती
  - हिंदी लोकभारती
- MAR. MED.
  - My English Coursebook
  - मराठी कुमारभारती
  - हिंदी लोकभारती

Scan the QR code to buy e-book version of Target's Notes on Quill - The Padhai App

AVAILABLE NOTES FOR STD. X:

PERFECT SERIES
- English Kumarbharati
- मराठी अक्षरभारती
- हिंदी लोकभारती
- हिंदी लोकवाणी
- आमोद: सम्पूर्ण-संस्कृतम्
- आनन्द: संयुक्त-संस्कृतम्
- History and Political Science
- Geography
- Mathematics (Part - I)
- Mathematics (Part - II)
- Science and Technology (Part - 1)
- Science and Technology (Part - 2)

PRECISE SERIES
- My English Coursebook
- मराठी कुमारभारती
- हिंदी लोकभारती
- हिंदी लोकवाणी
- आमोद: सम्पूर्ण-संस्कृतम्
- आनन्द: संयुक्त-संस्कृतम्
- इतिहास व राज्यशास्त्र
- भूगोल
- गणित (भाग - I)
- गणित (भाग - II)
- विज्ञान आणि तंत्रज्ञान (भाग - १)
- विज्ञान आणि तंत्रज्ञान (भाग - २)

WORKBOOK
- ENG. MED.
  - English Kumarbharati
  - मराठी अक्षरभारती
  - हिंदी लोकभारती
- MAR. MED.
  - My English Coursebook
  - मराठी कुमारभारती
  - हिंदी लोकभारती

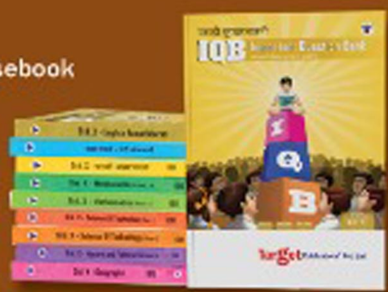

An extensive compilation of the most likely questions for SSC Boards.

OUR PRODUCT RANGE

Children Books | School Section | Junior College
Degree College | Entrance Exams | Stationery

Buy Now

Target Publications® Pvt. Ltd.
Transforming lives through learning.

Address:
2nd floor, Aroto Industrial Premises CHS,
Above Surya Eye Hospital, 63-A, P. K. Road,
Mulund (W), Mumbai 400 080
Tel: 88799 39712 / 13 / 14 / 15
Website: www.targetpublications.org
Email: mail@targetpublications.org

Explore our range of STATIONERY